

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ЛИСТ

від 20.06.2011 р. N 1/9-482

Щодо інструктивно-методичного листа "Про роботу дошкільних навчальних закладів у 2011/12 навчальному році

Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інститутам післядипломної педагогічної освіти

Надсилаємо інструктивно-методичний лист "Про роботу дошкільних навчальних закладів у 2011/12 навчальному році", просимо довести його зміст до відома працівників районних (міських) управлінь (відділів) освіти, керівників та педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Додаток

Інструктивно-методичний лист "Про роботу дошкільних навчальних закладів у 2011/12 навчальному році"

Функціонування сучасної системи дошкільної освіти ґрунтується на основних положеннях Міжнародної конвенції ООН про права дитини, Законах України "Про освіту", "Про дошкільну освіту", "Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти", "Про охорону дитинства", інших чинних нормативно-правових актів.

Проблеми дошкільної освіти ще не мали такого визнання як сьогодні, до неї прикута увага вищого керівництва держави, науковців, практиків - усіх освітян і громадян України. Свідченням цього є проведення I Всеукраїнського з'їзду педагогічних працівників дошкільної освіти (05.11.2010 року, м. Київ). Форум такого рівня засвідчив підвищення авторитету дошкільної освіти як першої ланки загальної системи освіти, що задає старт подальшому успішному становленню особистості. Ухвалена ним резолюція підтвердила готовність освітян розв'язати нагальні проблеми кадрового, наукового, програмно-методичного забезпечення дошкільної освіти.

Поряд з цим, на з'їзді обговорено та схвалено проект Державної цільової соціальної програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року. Програму затверджено постановою Кабінету Міністрів N 629 від 13 квітня 2011 року. Її мета полягає у створенні механізму розвитку дошкільної освіти для забезпечення конституційних прав, державних гарантій дітям дошкільного віку на доступність та безоплатність здобуття якісної освіти, в першу чергу дітям 5-річного віку. Це вимагає створення належних умов для функціонування, збереження та розширення мережі дошкільних навчальних закладів, оновлення змісту дошкільної освіти відповідно до суспільних запитів, потреб інноваційного розвитку науки; запровадження сучасних засобів розвитку, навчання та виховання; підготовки і видання навчально-методичної літератури; удосконалення механізмів моніторингу якості дошкільної освіти; підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів.

Першим кроком у 2011/12 навчальному році для досягнення поставлених завдань для кожного дошкільного навчального закладу є складання перспективного плану розвитку закладу. На основі цих планів відповідні органи управління освітою мають скласти плани розвитку району (міста, області).

Пріоритетні напрями діяльності дошкільних навчальних закладів у 2011/12 навчальному році - переосмислення розвивальних, виховних і навчальних завдань, використання особистісно-орієнтованого підходу до розвитку кожної дитини, впровадження в освітній процес найкращого педагогічного досвіду роботи, новітніх технологій виховання та навчання тощо.

Зміст освітньої роботи з дітьми дошкільного віку має відповідати основним вимогам та концептуальним засадам Базового компонента дошкільної освіти України - оволодіння змістом дошкільної освіти впродовж всього періоду дошкільного дитинства, визнання цінності кожної вікової сходинки в особистісному розвитку при повній реалізації дитиною своїх потенційних можливостей.

Зміст дошкільної освіти в межах Базового компонента реалізується через Державну базову програму розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі", схвалену колегією МОН України 21 березня 2008 року та затверджену наказом МОН України N 41 від 29.01.2009 року.

Відповідно до листа МОН України "Щодо порядку розроблення програм для дошкільних навчальних закладів" N 1/9-369 від 27.05.2010 року, крім Державної базової програми "Я у Світі" як основної, в освітній роботі з дітьми дошкільного віку можуть використовуватися й додаткові освітні програми, як комплексного характеру так і парціальні, що мають відповідні грифи Міністерства освіти і науки України. Зокрема це такі програми:

- "Впевнений старт", програма розвитку дітей старшого дошкільного віку (наказ МОН України про її затвердження та впровадження N 1111 від 23.11.2010 року), якою передбачено орієнтири змістового наповнення освітньої роботи з 5-річними дітьми при повному, короткотривалому,

сезонному їх перебуванні у групах при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних закладах або при наданні освітніх послуг домашніми педагогами (гувернерами). Нею також можуть скористатися педагоги, задіяні для організації роботи консультаційних пунктів при навчальних закладах чи управліннях (відділах) освіти, та соціальні педагоги. Програма націлює педагогів і батьків на особистісний розвиток дітей за основними напрямками освітньої роботи (фізичний, соціально-моральний, пізнавальний, художньо-естетичний розвиток, організація ігрової діяльності);

- "Дитина с дошкільні роки", програма розвитку дітей (лист МОН про падання грифу "Рекомендовано Міністерством освіти і науки України" N 1/11-11178 від 08.12.2010), яка конкретизує зміст Державної базової програми "Я у Світі" по кожному окремому року життя дітей. Змістове наповнення програми диференційовано на інваріантну (обов'язкову) та варіативну (додаткову) частини, що дозволяє уникнути фізичних і психічних перевантажень дітей, орієнтує дошкільні заклади та сім'ї на певний освітній стандарт та вказує обсяги виходу за його межі з урахуванням інтересів, бажань, нахилів дітей, попиту батьків та конкретних умов діяльності дошкільних навчальних закладів, інших соціальних інституцій, які надаватимуть освітні послуги;

- "Дитина", програма розвитку дітей (лист МОН про надання грифу "Рекомендовано Міністерством освіти і науки України" N 1/11-11177 від 08.12.2010), яка визначає зміст, обсяг, порядок подачі дітям освітнього матеріалу, орієнтує на комплексну реалізацію виховних та навчальних завдань з поступовим ускладненням на кожному віковому періоді, що забезпечує цілісний гармонійний розвиток особистості дитини. Значна увага в ній приділена майбутнім першокласникам - дітям 5-річного віку. Основними завданнями освітньої роботи зі старшими дошкільниками визначено різнобічний розвиток особистості, формування оптимістичного світогляду, культури поведінки, психологічної готовності до майбутнього шкільного життя.

З метою поліпшення якості педагогічного процесу та реалізації варіативного змісту дошкільної освіти у роботі з дітьми дошкільного віку можна використовувати парціальні програми, що схвалені комісією з дошкільної педагогіки та психології Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України для використання в дошкільних навчальних закладах. Зокрема це такі парціальні програми:

- "Англійська мова для дітей дошкільного віку", автор Шкваріна Т. М.;
- "Дитяча хореографія", автор Шевчук А. С.;
- "Кольорові долоньки", автор Ликова І. О.;
- "Українотворець", керівник авторського колективу Кононенко П. П.;
- "Лего-конструювання", автор Пеккер Т. В.

Використання додаткових комплексних і парціальних програм одночасно з Державною базовою допомагає конкретизувати і доповнити її вимоги щодо інваріантної та варіативної складових змісту дошкільної освіти, знайти більш ефективні й різноманітні форми, методи і засоби досягнення головного очікуваного результату - сформованої життєвої компетентності дошкільника.

При організації роботи з дітьми дошкільного віку необхідно керуватися Переліком навчальної літератури, рекомендованої до використання в освітньому процесі дошкільних навчальних закладів у 2011/12 навчальному році, з яким можна ознайомитися у фахових періодичних виданнях та на офіційних веб-сайтах Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (www.mon.gov.ua) та Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (www.iitzo.gov.ua).

У 2011/12 навчальному році педагогічним колективам дошкільних навчальних закладів особливу увагу необхідно звернути на розв'язання таких питань:

- організація освітнього процесу з дітьми 5-річного віку;
- забезпечення наступності в роботі з дітьми старшого дошкільного віку та учнями перших класів та створення розвивального життєвого простору;
- створення розвивального простору для дітей дошкільного віку.

З цією метою у дошкільних навчальних закладах варто вивчити стан роботи з цих питань, результати вивчення заслухати на засіданнях педагогічних рад та ухвалити відповідні рішення.

Відповідно до інструктивно-методичного листа МОН України "Про організацію роботи з дітьми 5-річного віку" N 1/9-666 від 27.09.2010 року у 2011/12 навчальному році місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування та підпорядкованим їм органам управління освітою необхідно забезпечити рівні стартові можливості для подальшого шкільного навчання усім дітям 5-річного віку, охопити дошкільною освітою усіх дітей старшого дошкільного віку шляхом розширення різних форм здобуття дітьми дошкільної освіти (групи з повним або короткотривалим режимом перебування в дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладах, центрах розвитку, соціально-педагогічний патронат тощо). З метою надання методичної допомоги педагогам у створенні власного досвіду в реалізації особистісно-орієнтованого підходу до кожної дитини в умовах багатофункціональної системи різноманітних форм здобуття дошкільної освіти, Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти МОН молодьспорту України спільно з інститутами післядипломної педагогічної освіти підготовлено збірник методичних матеріалів "Обов'язкова освіта дітей старшого дошкільного віку: форми здобуття, організація і зміст роботи". В даному збірнику подаються рекомендації щодо здійснення педагогічного процесу з дітьми п'ятирічного віку в різних формах здобуття дошкільної освіти.

Забезпечення наступності в освітній роботі з дітьми старшого дошкільного віку та учнями перших класів має орієнтуватися на усунення суперечок між завищеними запитами школи, вимогами окремих батьків щодо підготовки їх дітей до шкільного навчання і необхідністю враховувати специфіку дошкільної освіти. З огляду на це, зміст початкової освіти має логічно продовжувати, доповнювати й розширювати зміст дошкільної освіти з урахуванням надбань і досвіду дошкільного дитинства. Вважаємо за доцільне ввести в практику роботи навчальних закладів проведення спільних заходів (засідання педагогічних рад, методоб'єднання, педагогічні мости, творчі звіти, методичні вітальні, авторські школи, прес-конференції, семінари, виставки творчих ідей і знахідок тощо).

Реалізація наступності з боку дошкільної ланки освіти має полягати у формуванні готовності дітей старшого дошкільного віку до систематичного навчання і шкільного життя, що передбачає мотиваційну, емоційно-вольову, комунікативну, фізичну підготовку, розвиток пізнавальних психічних процесів та мовлення, прищеплення елементарних навчальних умінь.

Місцевим органам управління освітою також необхідно сприяти забезпеченню дошкільних навчальних закладів відповідним кадровим забезпеченням відповідно до Типових штатних нормативів для дошкільних навчальних закладів, що затверджені наказом МОН України N 1055 від 04.11.2010 року.

Організація розвивального простору як одного із найголовніших чинників освітнього процесу і формування повноцінної життєтворчої особистості дитини є також одним із основних завдань педагогічних колективів дошкільних навчальних закладів у 2011/12 навчальному році. Оскільки провідним видом діяльності у дітей дошкільного віку є гра, радимо використовувати іграшки (деталізовані й умовні), ігрові модулі, макети, предмети-замінники, різні атрибути з урахуванням особливостей розвитку ігрової діяльності в різні вікові періоди дошкільного дитинства та формування у дітей тих чи інших дій з цими ігровими матеріалами.

У зв'язку з тим, що процес спілкування є одним із головних чинників формування соціальної компетентності дошкільника та розвитку гармонійної

особистості в цілому, слід виділити в загальному розвивальному просторі важливу спільну складову - мовленнєве розвивальне середовище.

З метою організації розвивального життєвого простору в умовах дошкільного навчального закладу та інших формах здобуття дошкільної освіти радимо застосовувати в освітньому процесі та його методичному забезпеченні такі заходи:

- ретельне дослідження і вивчення наявного стану усіх складових розвивального середовища в окремих групах та в закладі в цілому;
- узагальнення та аналіз даних, визначення перспективного плану дій, спрямованого на виправлення недоліків та удосконалення життєвого простору дітей;
- залучення до обговорення обраної проблеми та визначення шляхів її оптимізації усіх категорій працівників через розгляд на загальних зборах;
- поширення кращого педагогічного досвіду з організації розвивального простору проведення тематичних семінарів, конференцій, засідань круглих столів, творчих клубів, фотовиставок тощо;
- в межах конкретного закладу організація взаємовідвідувань, конкурсів на краще оформлення усього групового приміщення та одного із розвивальних осередків, обговорення нових педагогічних новинок, систематизація матеріалів з власного досвіду на зазначену тематику;
- залучення до процесу забезпечення належного розвивального життєвого простору батьків та представників широкого кола громадськості.

Сучасний дошкільний навчальний заклад має бути динамічним, позитивним простором, мета якого полягає в оптимізації розвивального потенціалу дітей. Основна роль в організації освітньої роботи з дітьми дошкільного віку покладається на методичні служби дошкільних навчальних закладів (наказ МОН України N 1070 від 09.11.2010 року). Методичні служби управлінь освіти та дошкільних навчальних закладів мають прикласти максимум зусиль для забезпечення і підвищення якості дошкільної освіти через створення комплексного методичного забезпечення освітнього процесу ДНЗ з використанням інформаційних комп'ютерних технологій (ІКТ). Широке впровадження інформаційних технологій дозволить забезпечити перехід на новий рівень аналізу, оцінки, контролю за якістю діяльності як вихованців, так і педагогів та управлінців. Пропонуємо кожному закладу, що має комп'ютер та підключення до Інтернету, розробити власний сайт, завдяки якому, суб'єкти освітнього процесу можуть обмінюватися досвідом, брати участь у різних проектах, осягати основи інформаційних технологій. На сайті можна розмістити всю необхідну інформацію про життя дитячого садка. Батьки, за бажанням, зможуть виставити особисту персональну сторінку, використовуючи проект "Домашні сторінки", завдяки чому діти і батьки, бабусі і дідусі придбають ще одну можливість самовираження.

Використання інформаційних комп'ютерних технологій в дошкільних навчальних закладах сприятиме:

- підвищенню рівня інформаційної компетентності педагогічних працівників закладу;
- удосконаленню системи управлінської діяльності;
- забезпеченню високого рівня активності батьків щодо розвитку інформатизації дошкільного навчального закладу;
- підвищенню показників інтелектуального розвитку дітей. Для впровадження і розвитку ІКТ в дошкільних навчальних закладах, відповідним органам управління освітою, методичній службі необхідно вести

роз'яснювальну роботу серед працівників дошкільних навчальних закладів, проводити курси підвищення кваліфікації, особливо для молодих педагогів та тих, робота яких може бути максимально наближеною до використання сайту (наприклад, вихователя-методиста).

Наявність сайту в дошкільному навчальному закладі принесе масу користі та заощадить значний час як для педагогів, так і для батьків, а головне - розширить інформаційне поле методичного кабінету.